

**Stefnumörkun um framtíðarskipan
sókna, prestakalla og prófastsdæma**
5. mál, flutt af biskupafundi

Kirkjuþing 2000 samþykkir eftirfarandi stefnumörkun um framtíðarskipan sókna, prestakalla og prófastsdæma.

Framtíðarskipan sókna, prestakalla og prófastsdæma

Inngangur

Skipan sókna, prestakalla og prófastsdæma myndar umgjörð um hið almenna starf þjóðkirkjunnar í söfnuðum, prestaköllum og prófastsdæmum. Mikilvægt er að skipulagið byggist á hagkvæmni og skilvirkni og að tekið sé mið af aðstæðum í hverju tilviki. Jafnframt þarf að líta til sögunnar og venjunnar. Eftirfarandi stefnumörkun er byggð á þessum þáttum.

Um skipan sókna

Þegar ályktað er um afmörkun sókna skal litið til mannfjölda og landfræðilegra marka. Leitast skal við að sóknarmörk fylgi almennum landfræðilegum og félagslegum mörkum. Landfræðileg mörk í dreifbýli eru m.a. fjöll, firðir og ár. Í þéttbýli eru það einnig mörk byggða- og skólahverfa, stórar umferðaræðar og fleira. Taka skal tillit til sveitarfélaga og annarra félagslegra þátta. Mat sóknarbarna sjálfra verður að ráða stærð og mannfjölda viðkomandi sókna að meginstefnu til, enda sé það byggt á gildum rökum. Í hraðvaxta byggðahverfum er eðlilegt að kirkjustjórnin hafi frumkvæði að því að skipuleggja og stofna nýjar sóknir fram í tímann, jafnvel áður en hverfi byggjast.

Miða skal við að sókn hafi a.m.k. 500.000,- kr. í tekjur af sóknargjöldum á ári, til að geta haldið uppi lágmarksþjónustu og viðunandi stjórnsýslu. Af því leiðir að ekki skulu vera færri en 100 gjaldendur sóknargjalda í sókn að jafnaði.

Heppilegasta og eðlilegasta tala sóknarbarna í sókn er 150 - 1500 sóknarbörn í hverri sókn í dreifbýli en allt að 10.000 í þéttbýli.

Um skipan prestakalla

Prestaköll eru skilgreindar grunnþjónustueiningar prestsþjónustunnar samkvæmt lögum nr. 78/1997, en sóknir mynda prestakall, eins og segir í 48. gr. laganna.

Þjónusta kirkjunnar felst í eftirtöldu:

- a) reglubundnu helgihaldi árið um kring
- b) almennri prestsþjónustu í boðun, uppfræðslu og stuðningi
- c) skírn, fermingu, hjónavígslu, greftrun
- d) safnaðarstarfi; margvíslegu félagsstarfi í söfnuði
- e) vitjunum sjúkra, einstæðra og þeirra sem eiga um sárt að binda; þjónustu á stofnunum
- f) sálusorgun og trúnaðarsamtölum; hlusta, uppörva, hughreysta og styðja
- g) opinberri og óopinberri sáttaumleitan
- h) þátttöku í samfélaginu; t. d. við margs konar hátíðir eða atburði
- i) margvíslegri fyrirgreiðslu, þjónustu, aðstoð og stuðningi við fólk í daglegu lífi.

Af þessu leiðir að þörf er á fjölskipuðu liði presta á hverju starfssvæði. Í þéttbýli skal stefnt að því að í hverju prestakalli starfi tveir eða fleiri prestar saman. Í prestaköllum

í þéttbýli, þar sem sóknarprestur starfar einn, skal hann njóta stoðþjónustu sérþjónustupresta, héraðspresta eða nágrannapresta. Í dreifbýli skal þessum markmiðum náð með auknu samstarfi sóknarpresta. Prófastur skipuleggur samstarfið.

Sérþjónusta kirkjunnar felst í því að afmarkaður hópur nýtur þjónustu prests, djákna og/eða að sérþjónustuprestsembætti sé falið tiltekið verkefni. Afmörkunin kemur til vegna sérstakra aðstæðna einstaklinga þeirra sem í hlut eiga, sem oftast eru þannig að þeir geta ekki nýtt sér almenna þjónustu.

Mikilvægt er að bæta og efla þjónustu kirkjunnar. Nýta verður hvert embætti sem best, og leitast við að skipulagið sé þannig úr garði gert að gætt sé hagkvæmni, skilvirkni og einfaldleika í hvívetna eftir því sem kostur er, svo að fjármunir nýtist sem best. Málefnið varðar hagsmuni kirkjunnar í heild. Eðlilegt er að fjölmennar og fjársterkar sóknir taki þátt í að standa straum af kostnaði við ráðningu nýrra presta. Þannig má fjölga prestum í fjölmönnum sóknum, án þess að strax verði mynduð ný sókn eða byggð ný kirkja.

Eðlilegt er að grunnviðmiðunin sé sú að þjónustubyrðin á hvern prest sé sem áþekktust enda er um að ræða þjónustu við allt þjóðkirkjufólk landsins. Þetta er grunnforsenda fyrir skipulagi kirkjunnar á þjónustu sinni. Frávik má því aðeins gera ef önnur sjónarmið þykja vega þyngra á metunum.

Samkvæmt þessu er meginreglan sú að meðaltalsmannfjöldi sá, sem hver prestur á að þjóna, er um 2000 til 3000 sóknarborn. Leitast verður við að ráðstafa til þeirra prestakalla þar sem þjónustubyrðin fer fram úr þessari viðmiðun prestsembættum eftir því, sem föng verða á. Einnig má styrkja prestsþjónustuna með þjónustu djákna, svo og öðru starfsfólki, sem sóknarnefndir ráða. Vegna landfræðilegra aðstæðna, svo sem vegalengda og fjallvega, er nauðsynlegt að lækka þessa viðmiðun í dreifbýli. Þegar meta skal frávik í þéttbýli skal taka tillit til þeirrar þjónustu sem héraðsprestar, sérþjónustuprestar, djáknar og starfsfólk safnaða veitir, auk þjónustu stofnana kirkjunnar og annarra.

Sóknin er grunneining í öllu starfi kirkjunnar. Út frá því, sem hér á undan er sagt um þjónustu kirkjunnar, má draga þá ályktun að meginreglan hljóti að vera sú að í hverju prestakalli séu ekki fleiri en fjórar sóknir. Fleiri sóknir leiða til þess að starfssvæði stækkar og samstarfsaðilum fjölgar í prestakalli og þá glatast bæði yfirsýn og hagræði minnkar.

Um skipan prófastsdæma

Um skipan prófastsdæma gilda sömu reglur og um skipan sókna og prestakalla að meginstefnu til. Eðlilegt er að líta til skipulags prófastsþjónustunnar í tengslum við mat á skipan sókna, prestakalla og prófastsdæma. Í því sambandi er litið til eðlis starfa prófastanna, sem trúnaðarmanna og ráðgjafa biskups í héraði, þeirra skyldna sem á þeim hvíla, sbr. einkum starfsreglur um prófaste nr. 734/1998 og jafnframt þess grundvallaratriðis að prófastsdæmi markar kirkjulegu starfi í héraði ramma, sbr. starfsreglur um héraðsfundi og héraðsnefndir nr. 733/1998. Prófastsdæmi er samkvæmt þessu starfssvæði eða umdæmi prófaste annars vegar og landfræðileg umgjörð kirkjulegs starfs á héraðsvísu hins vegar.

Eftirfarandi atriði verður sérstaklega að hafa í huga við mat á umfangi og stærð prófastsdæma:

- a) að starfssvæðið hvað varðar mannfjölda, fjölda presta og víðfeðmi sé af heppilegri og eðlilegri stærð þ.e. hvorki of lítið né of stórt. Starfssvæðið verður að vera nægilega stórt til að unnt sé að halda uppi öflugu starfi, að héraðssjóður hafi nægilegar tekjur. Þá verður umdæmið að vera landfræðileg heild svo og eðlileg og rökrétt félagsleg heild að öðru leyti.
- b) prófastur verður að geta sinnt prófastsstörfum með öðrum starfsskyldum sínum og jafnan haft yfirsýn yfir prófastsdæmið.

Framkvæmd stefnunnar

Biskupafundur feli héraðsnefndum að skoða sérstaklega skipan sókna, prestakalla og prófastsdæma í ljósi stefnumörkunar þessarar og rökstyðja ítarlega allar hugmyndir.

Huga þarf nánar að stefnumörkun vegna prófaste og prófastsdæma.